

narissen hoefden dus niet tot de Landstorm of de Landwacht toe te treden), maar dit hogere kader was het lagere kader kwijtgeraakt en kon dus niet langer tot activiteit van enige betekenis overgaan. Erger nog voor Mussert: hij had gewild dat de geëvacueerden in Nederland zouden blijven en inderdaad was, gelijk vermeld, een eerste grote groep naar Westerbork overgebracht. Daarbij was het evenwel gebleven; de overige evacu es waren rechtstreeks naar Duitsland gestuurd en daar kwam ook die eerste groep terecht.

Uit de verlaten woningen van NSB'ers (ook uit verlaten Duitse bureaus) werd veel gestolen. 'Er is schandelijk geplunderd in de stad', heet het met betrekking tot Helmond.¹ Waarom zou het elders anders zijn geweest? Louwes, directeur-generaal van de voedselvoorziening, gaf nog op Dolle Dinsdag de provinciale voedselcommissarissen opdracht, onmiddellijk beheerders te benoemen voor boerenbedrijven die door de eigenaars of pachters waren verlaten, maar om de bescherming van de stadswoningen van NSB'ers en om de Duitse bureaus bekommerde zich aanvankelijk niemand. Hier en daar werden nog administratiestukken van de NSB gevonden, hetzij in de Kringhuizen, hetzij elders. Een Amsterdammer viste op 7 september een pakket uit de Amstel waarin zich de gehele boekhouding van de NSB in Amsterdam-zuid bevond, en in Den Haag wist omstreeks die dag een Knokploeg, in NSB-uniform gestoken, vrijwel het gehele archief van Musserts Secretarie van Staat buit te maken; de concierge van het gebouw was al begonnen met het verbranden van stukken, 'maar', zei de concierge tegen de KP'ers, 'kameraad Carp' (deze was hoofd van de Secretarie) 'vond het zo gek voor de bureu. In het begin van september kan je moeilijk de kachel stoken. Ze zien direct dat er wat aan de hand is.'²

★

Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, de verschillende factoren die tot Dolle Dinsdag hebben geleid, tegen elkaar af te wegen, maar het spreekt vanzelf dat wat in kringen van de NSB op die dag gebeurde, een belangrijk effect had. Niet zo heel veel mensen hadden zelf de optimistische berichten en commentaren van de Londense uitzendingen gehoord

¹ J. Bartholomeüs: *Helmond 1940-1945. Een geschiedenis van de stad tijdens de jaren der bezetting* (1977), p. 156. ² *Vijf jaar ondergrondse strijd* (1945), p. 240.